

війни або застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [4]. На нашу думку, вказаний імунітет в кримінальному праві може бути визначено наразі як «військовий бойовий імунітет», адже він поширюється перш за все на суб'єктів, які належать до воєнної організації. Звернемо увагу, що, на відміну від імунітету цивільного, наявність якого виключає кримінальну відповідальність, цей різновид імунітету може лише звільняти особу від такої відповідальності, тобто він надає носієві менш сприятливий кримінально-правовий статус з точки зору суворості наслідків вчиненого діяння.

Детальний аналіз, порівняння зазначених вище кримінально-правових імунітетів й теоретично обґрунтовані пропозиції щодо їх вдосконалення є актуальним завданням. Втім, наразі можемо констатувати, що при кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану, перевірка їх наявності в особи, яка вчинила кримінальне правопорушення в умовах бойових дій, має бути обов'язковою.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#№18>.
4. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.

*Безгинський Богдан Георгійович,
ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ЇЇ ВІД НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ

Кримінальні правопорушення передбачені ст. 368 «Прийняття пропозиції, обцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» КК України та ст. 368⁵ «Незаконне збагачення» КК України [1] характеризується високим рівнем латентності, та залишається складним у процесуальному доказуванні.

Зазначимо, що родовий об'єкт ст. 368 КК України та ст. 368⁵ КК України є однаковим, оскільки останній необхідно визначати в межах розділу XVII Особливої частини КК України, який передбачає відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Безпосередній об'єкт прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є встановлений законодавством або уповноваженим органом порядок оплати праці, згідно з яким діяльність по службі стосовно фізичних і юридичних осіб з боку службових осіб повинна здійснюватися невідкладно і фінансуватись за рахунок коштів держави, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ, організацій [2]. В свою чергу, безпосередній об'єкт незаконного збагачення є законна діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, щодо законності набуття у власність передбачених кримінальним законодавством активів.

На відміну від незаконного збагачення де предметом є активи, предметом прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є неправомірна вигода (примітка до ст. 364¹ КК України). За фізичною ознакою предмет складу незаконного збагачення та предмет складу пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, є майновими. Неправомірна вигода, є майною, так як кошти, без законних на те підстав не були сплачені за одержане майно, нематеріальні активи, одержані послуги тощо. Зазначимо також, що за юридичною ознакою предмет складу незаконного збагачення (за підставою набуття) характеризується тим, що особа уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування набула активи без законних на те підстав; ознакою незаконності одержання неправомірної вигоди складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 368 КК України є те, що службова особа, яка її одержує, немає визначених безпосередньо законом підстав, а саме прямого дозволу для одержання такої вигоди.

Об'єктивна сторона прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою передбачає такі альтернативні дії службової особи: прийняття пропозиції неправомірної вигоди; прийняття обіцянки такої вигоди; одержання неправомірної вигоди; прохання надати таку вигоду. Варто наголосити, що: по-перше, службова особа при вчиненні зазначеного кримінального правопорушення може приймати пропозицію, обіцянку або одержувати неправомірну вигоду, а так само просити надати таку вигоду як для себе, так і для третьої особи; по-друге, зазначене кримінальне

правопорушення вчиняється службовою особою як в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає неправомірну вигоду, так і в інтересах третьої особи; по-третє, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання службовою особою неправомірної вигоди, а так само прохання надати таку вигоду пов'язані із вчиненням або не вчиненням цією службовою особою будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища [3].

Суб'єкт кримінального правопорушення ст. 368 КК України – спеціальний, а саме службова особа (п. 1 та п. 2 примітки до ст. 364 КК України). Суб'єктивна сторона ст. 368 КК України, як і в ст. 368⁵ КК України характеризується прямим умислом і корисливим мотивом.

На відміну від ст. 368⁵ КК України, законодавець у ст. 368 КК України встановлює кваліфікуючі ознаки за зазначене суспільно небезпечне діяння. Кваліфікований склад кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 368 КК України) утворює вчинення діяння, передбаченого ч. 1 цієї статті, предметом якого була неправомірна вигода у значному розмірі (відповідно до п. 1 примітки до цієї статті – це вигода, що в 100 і більше разів перевищує н.м.д.г.). Особливо кваліфікований склад кримінального правопорушення (ч. ч. 3, 4 ст. 368 КК України) утворюють: діяння, передбачене ч. 1 або 2 цієї статті, якщо його предметом була неправомірна вигода у великому розмірі (відповідно до п. 1 примітки до цієї статті – це вигода, що в 200 і більше разів перевищує н.м.д.г.); воно вчинене службовою особою, яка займає відповідальне становище (п. 2 примітки до ст. 368 К України), або за попередньою змовою групою осіб, повторно (п. 4 примітки до ст. 354 КК України), було поєднане з вимаганням неправомірної вигоди (п. 5 примітки до ст. 354 КК України); а також діяння, передбачене ч. ч. 1, 2 або 3 цієї статті, якщо його предметом була неправомірна вигода в особливо великому розмірі (відповідно до п. 1 примітки до цієї статті – це вигода, що в 500 і більше разів перевищує н.м.д.г.); воно вчинене службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник / ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ : Елтон (2), 2012. Т. 2. 474 с.

3. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини кримінального кодексу України. Київ : Істина, 2004. 504 с.